

ÉLELMISZER-BIZTONSÁG

Az európai élelmiszer-biztonsági politika kettős célt tűzött ki maga elé: az emberi egészség és a fogyasztói érdekek védelmét, illetve az európai egységes piac zökkenőmentes működésének elősegítését. Ekképpen az Európai Unió biztosítja, hogy a takarmány- és élelmiszer-higiéncia, az állategészségügy, a növényegészségügy és az élelmiszerek külső anyagokkal történő szennyezésének megakadályozása terén ellenőrzési előírásokat vezessenek be, és azokat be is tartásák. Az Unió az élelmiszer- és takarmánytermékek címkézését is szabályozza.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. és 114. cikke, 168. cikkének (4) bekezdése és 169. cikke.

HÁTTÉR

A 2000-es évek elején az emberi fogyasztásra és az állatok takarmányozására szánt termékekkel kapcsolatos súlyos válságok (pl. a BSE-járvány és a dioxinvészhelyzet) nyomán az uniós élelmiszer-biztonsági politika gyökeres reformon ment keresztül. Meghatározták „a termelőtől a fogyasztóig” szemléletet, amely a termelési és elosztási folyamat valamennyi szakaszában magas szintű biztonságot garantál az Unión belül forgalomba hozott valamennyi élelmiszer esetében attól függetlenül, hogy az Unión belül állították-e elő vagy harmadik országokból hozták-e be. E szabályozás összetett és integrált szabályrendszert alkot, amely kiterjed az élelmiszerlánc egészére, az állati takarmányoktól és az állatok egészségétől a növényvédelmen és élelmiszer-termelésen át egészen a feldolgozásig, a tárolásig, a szállításig, a behozatalig, a kivitelig és a kiskereskedelmi értékesítésig.

EREDMÉNYEK

A. Általános jogszabályi háttér

Az uniós élelmiszer- és takarmányjog [általános elveit és követelményeit](#) keretrendelet határozza meg az elővigyázatosság elvének figyelembevételével (2.5.1.). A rendelet előírja a kockázatértékelésre vonatkozó megközelítést, valamint meghatározza az élelmiszerek és takarmányok nyomon követhetőségére vonatkozó általános rendelkezéseket. Bevezeti az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszert (RASFF), amely lehetővé teszi a tagállamok és a Bizottság számára, hogy gyorsan megosszák egymással az információkat, illetve összehangolják az élelmiszerek vagy takarmányok okozta egészségügyi veszély esetén adandó válaszaikat. Létrehozza

továbbá az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóságot is (EFSA), amelynek feladatául az élelmiszerláncsal kapcsolatos valamennyi kockázat értékelését és az ezekről való tájékoztatást határozta meg. A célravezetőségi vizsgálatot követően és a glifozátra vonatkozó európai polgári kezdeményezésre reagálva a Bizottság javaslatot tett az uniós általános élelmiszerjog felülvizsgálatára annak érdekében, hogy javítsák az EFSA kockázatértékeléseinek átláthatóságát és az alapjukul szolgáló tudományos vizsgálatok függetlenségét, valamint fejlesszék a szakértők és adatok biztosításával kapcsolatos, tagállamok közötti együttműködést. A szabályozás más kulcsfontosságú elemei, például az új élelmiszerek, a GMO-k, a peszticidek, az élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő anyagok és az élelmiszer-adalékanyagok szintén felülvizsgálat tárgyát képezik majd, hogy e területeket is hozzáigazítsák a felülvizsgált általános élelmiszerjoghoz, és növeljék az átláthatóságot.

B. Az élelmiszerek higiénája

2004 áprilisában „a termelőtől a fogyasztóig” szemlélet nyomán új jogszabályi keret, az úgynevezett „élelmiszer-higiéniai csomag” elfogadására került sor, amely az [élelmiszer-higiéniaról](#), az [állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról](#) és az [emberi fogyasztásra szánt állati eredetű termékek hatósági ellenőrzése](#) közösségi keretének létrehozásáról szól, és egyben a friss húsról, a kéthéjú kagylókról, a tejre és a tejtermékekre vonatkozóan is külön szabályokat állapít meg. A csomag az élelmiszerek higiénájával kapcsolatos felelősséget közvetlenül az élelmiszerlánc különböző szereplőire ruházza egy önszabályozó rendszer bevezetésével, amely a HACCP-módszert (veszélyelemzés és kritikus szabályozási pontok) alkalmazza, és amelyet az illetékes hatóságok által végrehajtandó hatósági ellenőrzések révén kell ellenőrizni.

C. Élelmiszer-szennyezés

Az élelmiszer-szennyezés előfordulhat természetesen vagy a termesztési gyakorlatok vagy termelési folyamatok következményeként. A közegészség védelme érdekében megállapítják és rendszeresen felülvizsgálják az élelmiszerekben előforduló szennyező anyagok, például nitrátok, nehézfémek és dioxinok felső határértékeit. Az élelmiszerekben lévő maradékanyagok az állatgyógyászati készítményekkel kezelt, illetve peszticideknek és biocid termékeknek kitett élelmiszer-termelő állatokból származhatnak. A maximális maradékanyag-határértékeket rendszeresen meghatározzák és aktualizálják. Az Unióban nem szabad forgalomba hozni az elfogadhatatlan mennyiségű szennyező anyagot tartalmazó élelmiszereket.

Ezenfelül külön szabályok léteznek az élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő anyagokra, például az élelmiszerek szállításához vagy feldolgozásához használt anyagokra, valamint a csomagolóanyagokra, konyhai és tálalási eszközökre vonatkozóan. A vonatkozó anyagokra és cikkekre vonatkozó általános követelményeket [keretrendelet](#) állapítja meg, biztosítva, hogy ezen anyagok összetevői ne kerüljenek bele az élelmiszerekbe az emberi egészségre ártalmas mennyiségben; az I. mellékletében foglalt, az élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő 17 anyagra és cikkre vonatkozóan részletesebb rendelkezéseket tartalmazó uniós intézkedéseket lehet elfogadni. Például a műanyagokkal kapcsolatban korlátozásokat vezettek be a biszfenol-A csecsemőknek szánt cumisüvegekben való felhasználására vonatkozóan.

D. Az élelmiszerek címkézése

Az élelmiszerek címkézésére vonatkozó jogi keret annak biztosítására szolgál, hogy a fogyasztók – egészségük és legfőbb érdekeik védelmére – egyértelmű, érthető és megbízható tájékoztatást kapjanak a termékek tartalmáról és összetevőiről. Például az allergéneket, többek között a szóját, a glutént és a laktózt egyértelműen fel kell tüntetni a csomagoláson. A [fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról](#) szóló, 2016. december óta hatályos új rendelet fő újdonsága az, hogy arra kötelezik a termelőket, hogy a csomagolatlan élelmiszerek esetében, például az éttermekben és étkezdékben is tüntessék fel az allergének jelenlétét, tüntessék fel a feldolgozatlan hústermékek (a már jelenleg is eredetmegjelöléssel ellátandó szarvasmarhahústól eltérő egyes húsfajták) eredetét, valamint az élelmiszer-utánzatok, például a sajtot vagy húst helyettesítő növényi termékek jelenlétét. A [származási hely feltüntetésére](#) vonatkozó különös rendelkezések (néhány kivétellel) meghatározzák az előrecsomagolt friss, hűtött vagy fagyasztott sertés, juh-, kecske- és baromfiús esetében a tartási hely és a vágás helye kötelező feltüntetésének részleteit.

Az élelmiszerek címkézése, kiszemelése és hirdetései nem vezethetik félre a fogyasztókat. Egyértelmű szabályok vonatkoznak a tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozóan engedélyezett állításokra (például „alacsony zsírtartalmú” vagy „magas rosttartalmú”, továbbá az élelmiszerek és az egészség közötti kapcsolatra utaló állítások). Ezen állításoknak tudományos bizonyítékokon kell alapulniuk, és valamely nyilvános uniós nyilvántartásban kell szerepelniük.

A [speciális csoportoknak szánt élelmiszerekre](#) vonatkozó új rendelet megszünteti a „diétás” élelmiszerek széles kategóriáján alapuló koncepciót, és specifikus, érzékeny fogyasztói csoportokra – például csecsemőkre és kisgyermekre, különleges betegségekben szenvedőkre és a testtömeg-szabályozás céljára szolgáló, csökkentett energiatartalmú étrendet követőkre vonatkozó szabályokat vezet be.

E. Az élelmiszerekhez hozzáadott anyagok

Az „élelmiszer-javító anyagokként” is ismert élelmiszer-adalékanyagok, élelmiszer-enzimek vagy élelmiszer-aromák az élelmiszerekhez szándékosan hozzáadott, egyes technológiai funkciókat – például színezést, édesítést vagy tartósítást – ellátó anyagok, amelyek rendes körülmények között önmagukban nem szolgálnak fogyasztásra. Külön szabályok szabályozzák az engedélyezési eljárást, valamint ezen anyagok alkalmazásának feltételeit és a címkén való feltüntetésüket. Ugyanez vonatkozik az étrend-kiegészítőkre, például a vitaminokra és ásványi anyagokra, amelyek az élelmiszerhez annak dúsítása vagy sajátos tápanyagjellemzőinek kihangsúlyozása céljából adhatók hozzá, feltéve, hogy szerepelnek a megengedett anyagokra és azok megengedett forrásaira vonatkozó specifikus listákon.

F. Állat- és növényegészségügy

Az uniós szabályok általános rendelkezéseket tartalmaznak a fertőző betegségek és átvívó kórokozók felügyeletéről, bejelentéséről és kezeléséről az élelmiszerlánc biztonságának szavatolása érdekében. A [hatósági ellenőrzések megszervezésére vonatkozó, jelenleg hatályos jogszabályi keretet](#) a takarmány- és élelmiszerjog, valamint az állat-egészségügyi és az állatok kíméletére vonatkozó szabályok

követelményeinek történő megfelelés ellenőrzésének biztosítása céljából hozták létre. A Bizottság 2013 májusában új jogalkotási csomagot terjesztett elő, amely az állategészségügyre, a növényegészségügyre, a növényi szaporítóanyagokra és a hatósági ellenőrzésekre vonatkozó javaslatokat foglalt magában. A csomag az állatok egészségének védelmére még inkább kockázatalapú megközelítést határoz meg, amelynek célja a hatósági ellenőrzések hatékonyságának növelése az élelmiszerváltások és -csalások lehető legszélesebb körű elkerülése érdekében. Az ennek folyamatoként 2016 márciusában elfogadott és 2021 áprilisától alkalmazandó új uniós állategészségügyi jogszabály (a [fertőző állatbetegségekről](#) szóló rendelet) az állatbetegségek megelőzésére és felszámolására helyezi a hangsúlyt a felelőségek egyértelmű meghatározása és a korai észlelés és ellenőrzés biztosítása által. Az új növény-egészségügyi rendszer (a [károsítókkal szembeni védelmi intézkedésekről](#) szóló rendelet) célja a növények, gyümölcsök, zöldségek és az erdők védelme a növényi kártevők vagy betegségek bejutásával és terjedésével szemben. Ez legnagyobb részben 2019 decemberétől alkalmazandó csakúgy, mint a [hatósági ellenőrzésekről szóló új rendelet](#), amelynek hatálya abban a szakaszban a növényegészségügyre és az állati melléktermékekre is kiterjed majd.

G. A takarmányra és a takarmánycímkézésre vonatkozó jogszabályok

A takarmányipar szereplőinek biztosítaniuk kell, hogy az irányításuk alatt álló termelés, feldolgozás és forgalmazás összhangban álljon a [takarmányok higiénijára](#) vonatkozó uniós szabályokkal, és garantálniuk kell a teljes körű nyomonkövethetőséget. Ez magában foglalja a takarmányok harmadik országokból történő behozatalát és harmadik országokba történő kivitelét is. A gazdálkodók az élelmiszert-termelő állatok takarmányozása során kötelesek a takarmány, az állatok és az állati eredetű termékek biológiai, vegyi és fizikai fertőződésének kockázatát azon a lehető legalacsonyabb szinten tartani, amely észszerűen elérhető. Egyedi irányelv írja elő a [takarmányokban előforduló nemkívánatos anyagokra](#), többek között nehézfémekre vonatkozó legmagasabb határértékeket és a szennyezett takarmányok hígításának tilalmát. A magas szintű takarmánybiztonság biztosítása és végső soron a közegészség védelme és a felhasználók és fogyasztók megfelelő tájékoztatása érdekében meghatározták a [takarmányok címkézésére és forgalmazására](#) vonatkozó szabályokat. Az [állatgyógyászati készítményekre](#) és a [gyógyszeres takarmányra](#) vonatkozó rendelkezéseket két új rendelettel tették naprakésszé ((EU) [2019/6](#) és [2019/4](#) rendelet)

H. Új élelmiszerek

Az új élelmiszereket – azaz azokat, amelyek fogyasztása az Unióban 1997. május előtt nem volt nagymértékben elterjedt – az Unióban való forgalomba hozatal előtt biztonsági vizsgálatnak kell alávetni. 2018-tól hatályos az [új rendelet](#), amely az új élelmiszereket könnyebben hozzáférhetővé teszi, ugyanakkor fenntartja a magas szintű élelmiszerbiztonságot. Egyszerűsített, központosított, uniós szintű online engedélyezési eljárást vezet be az új élelmiszerek és a harmadik országokból származó hagyományos élelmiszerek (az Unióban új élelmiszereknek minősülő élelmiszerek) vonatkozásában. Az engedélyezést megelőzően az EFSA központosított tudományos biztonsági értékelést hajt végre, meghatározva a felhasználás és az élelmiszerként való besorolás feltételeit és a címkézési követelményeket. Az engedélyezett összes új élelmiszer egy pozitív

listán szerepel majd. A klónozott állatokból származó élelmiszerekre vonatkozó egyedi jogszabály hatálybalépéséig ezek az élelmiszerek e rendelet hatálya alá tartoznak, és ennek megfelelően kell jelölni őket.

I. Géntechnológiával módosított szervezetek (GMO-k)

A GMO „olyan mikroorganizmus, amelyben a génállományt olyan módon változtatták meg, ami természetes párosodás és/vagy természetes rekombináció során nem következik be”^[1]. A növények a modern biotechnológia segítségével például úgy módosíthatók, hogy ellenállóvá váljanak betegségekkel szemben, vagy hogy hozamuk növekedjen. Az elővigyázatosság elvének megfelelően az Unió szigorú jogi keretet hozott létre az élelmiszerekben vagy takarmányokban felhasznált GMO-k termesztésére vagy forgalmazására vonatkozóan. Bármely GMO forgalomba hozatala előtt az EFSA a tagállamok tudományos testületeivel együtt tudományos kockázatértékelést végez azzal a céllal, hogy kizárja az emberi vagy állati egészségre és a környezetre jelentett kockázatokat. Az EFSA véleményének kézhezvételét követően a Bizottság (amely eltérhet a véleménytől) határozattervezetet dolgoz ki, amelyben jóváhagyja vagy elutasítja az engedélyt, amiről a tagállamok képviselőiből álló szakértői bizottság minősített többséggel szavaz. A „véleménynyilvánítás elmaradása” esetén, azaz ha sem az engedély mellett, sem az ellen nincs meg a minősített többség, a végső döntést a Bizottság hozza meg. Minden olyan engedélyezett élelmiszernak vagy takarmánynak, amely GMO-ból készült vagy azt tartalmaz, nyomon követhetőnek kell lennie, és egyértelmű jelöléssel kell ellátni annak érdekében, hogy a fogyasztók megalapozott döntést hozhassanak. A tagállamok saját területükön [korlátozhatják vagy megtilthatják](#) a GMO-t tartalmazó termények termesztését akkor is, ha az uniós szinten megengedett.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A lóhúsbotrány és az egyéb élelmiszercsalások nyomán a Parlament felszólított a származási hely kötelező feltüntetésére, különösen a feldolgozott élelmiszerekben felhasznált hús esetében. A Parlament és a Tanács új szabályokban állapodott meg a hatósági élelmiszer-ellenőrzések szigorítása érdekében, amelynek célja az élelmiszerek nyomon követhetőségének javítása és a csalások elleni fellépés. A tárgyalások során a Parlamentnek sikerült szigorítania a végrehajtást csalárd vagy megtévesztő gyakorlatok esetén. A Parlament különösen éberrel figyeli a klónozott állatokkal és a nanoanyagokkal vagy a GMO-kkal kapcsolatos, a fogyasztók egészségét fenyegető kockázatokat. Ellenőrzi és rendszeresen ellenzi azokat a javaslattervezeteket, amelyek új, géntechnológiával módosított növények, például kukorica vagy szója engedélyezésére vagy engedélyük megújítására irányulnak.

A glifozát gyomirtó szer mezőgazdaságban való használatának kockázataival kapcsolatban felmerülő aggodalmak nyomán az Európai Parlament 2018-ban különbizottságot (PEST bizottság) hozott létre a peszticidek uniós engedélyezésére vonatkozó eljárás vizsgálata céljából. Az általános élelmiszerjognak az élelmiszerlánc átláthatóbbá tételét célzó felülvizsgálata során a Parlament annak biztosításáért

---

[1]2001/18/EK irányelv, (HL L 106., 2001.4.17.).

küzdött, hogy a biztonsági vizsgálatok eredményét még a termék forgalomba hozatalát megelőzően tegyék közzé.

Tina Ohliger
05/2019

